

«Влучний стрілець», «Юний стрілець».

Методичні рекомендації можуть бути прийняті за основу під час створення в навчальних закладах гуртків іншої спрямованості.

Прогнозований результат

Учні мають знати:

- державну та військову символіку України;
 - матеріальну частину автомата Калашникова;
 - строї та їх елементи;
 - героїчні сторінки минулого України;
 - правила орієнтування на місцевості;
 - магнітний азимут і його визначення;
 - порядок руху за азимутом, обхід перешкод, пошук об'єкта;
- Харківська академія неперервної освіти

Я – майбутній захисник України

*Методичні рекомендації до організації роботи гуртків
військово-патріотичного напрямку та вивчення основ військової справи
з учнями загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних
закладів*

Харків
2021

ББК
УДК
Я

Рекомендовано радою керівників територіальних методичних об'єднань
Харківської області та міста Харків
Протокол № 3 від 04.09.2021

Рецензенти:

Калгушкін Ю.Л., військовий комісар Харківського обласного центру комплектування та соціальної допомоги;

Чекмарьов Д.О., майор, офіцер відділу комплектування та призову Харківського обласного військового комісаріату;

Автори-укладачі:

Вербенко С.Б., методист Центру громадянського виховання Харківської академії неперервної освіти

Багацький В.В., вчитель предмета «Захист України» Харківської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 75 Індустріального району Харківської міської ради, керівник методичного об'єднання вчителів предмета «Захист України» Індустріального району м. Харкова;

Світличний О.І., вчитель предмета «Захист України» Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 142 Харківської міської ради Харківської області, керівник методичного об'єднання вчителів предмета «Захист України» Московського району м. Харкова;

Борщов В.К., викладач предмета «Захист Вітчизни» загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 126 Харківської міської ради;

Вербельчук Г.С., керівник РМО викладачів предмета «Захист Вітчизни» загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 35 Харківської міської ради.

Я – майбутній захисник України: методичні рекомендації до організації роботи гуртків військово-патріотичного напрямку та вивчення основ військової справи з учнями загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів / О.І.Пожиленко, В.К.Борщов, Г.С.Вербельчук. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2015. – 48 с.

Методичні рекомендації містять обґрунтування теоретичних матеріалів і практичних напрацювань щодо роботи гуртків військово-патріотичного напрямку та вивчення основ військової справи з учнями загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів.

Пропоновані матеріали можуть бути використані директорами, заступниками директорів з виховної роботи, керівниками методичних об'єднань, учителями предмета «Захист Вітчизни» та фізичної культури.

Харківська академія неперервної освіти

Зміст

Вступ	4
РОЗДІЛ I. Гуманітарна підготовка (для всіх гуртків)	11
РОЗДІЛ II. Основ військової справи (для всіх гуртків)	17
РОЗДІЛ III. Спеціальна військова підготовка для гуртків:	21
– «Захисник України»;	
– «Влучний стрілець»;	21
– «Юний стрілець»;	21
	23
– «Юний командир».	28
Додатки:	
Додаток 1. Наказ «Про заходи безпеки при проведенні стрільб із пневматичної гвинтівки у 20__ / 20__ навчальному році»	36
Додаток 2. Наказ «Про забезпечення стрільби із пневматичної гвинтівки з учнями»	38
Додаток 3. Роздаткова відомість до проведення стрільб із пневматичної гвинтівки	40
Додаток 4. Акт списання кульок після проведення стрільб із пневматичної гвинтівки (ПГ)	41
Додаток 5. Мішень «П», № 8 (ростова)	42
Додаток 6. Заходи безпеки при організації гурткової роботи	44
Література	46

Вступ

Одним із обов’язкових елементів державності країни, атрибутом її самостійності, суверенітету є Збройні Сили України. Вони виконують одну з найголовніших функцій держави – захисну.

1. Готовність Збройних Сил України до виконання своїх функцій значною мірою залежить від їх особового складу, зокрема підготовленості юнаків і молоді до проходження строкової військової служби. Як зазначається у Конституції та законі України «Про військовий обов’язок і військову службу» – строкова військова служба є почесним обов’язком кожного громадянина України. Ефективне та якісне виконання молоддю цього громадянського обов’язку можливо лише за наявності в неї початкових знань, умінь та навичок із загальновійськових **дисциплін**.

- Закон України «Про освіту» (05.09.2017) – [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://www.mon.gov.ua>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» <http://www.mon.gov.ua>.
 3. Стратегія національно-патріотичного виховання (затверджена Указом Президента -України від 18 травня 2019 року № 286/2019)
 4. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 2020 р. № 143 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakh-postanm260220ov-kabinetu-ministriv-ukrayini>
 5. Наказ МОН від 31.03.2020 № 464 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» назву навчального предмета «Захист Вітчизни» змінено на «Захист України».
 6. Навчальна програма предмета «Захист України» для навчальних закладів системи загальної середньої освіти (рівень стандарту) «Затверджено Міністерством освіти і науки України» (Наказ МОН України від 04.11.2020 № 1377)
 7. Нормативно-правові документи щодо організованого початку нового 2021/2022 навчального року.
 8. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р) – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934>.
 9. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», схвалено Указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/42/2016#n14>

Для активізації військово-патріотичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах пропонується вести гурткову роботу відповідного напрямку (лист МОНУ від 01.07.2014 № 1/9-343 «Про організацію навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах і вивчення базових дисциплін в основній школі»). При проведенні такої роботи необхідно керуватися Концепцією допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання молоді, навчальною програмою «Захист Вітчизни».

Суспільно-політичне відродження України, подальший розвиток усіх складових національного виховання та відродження національної самосвідомості українців поставили на перший план патріотичне виховання молоді.

Виховання підростаючого покоління фізично здоровим, міцним, загартованим; формування почуття патріотизму, свідомого ставлення до питань особистої та громадської безпеки, засвоєння теоретичних знань і розвиток практичних навичок поведінки в екстремальних ситуаціях – головне завдання позашкільної роботи.

Військово-патріотичне виховання – це процес цілеспрямованого систематичного формування в учнів почуття патріотизму, духовної та психологічної готовності до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни. Одним із засобів військово-патріотичного виховання є гуртки.

Гуртки комплексного типу, передбачають різнопланову діяльність, в т.ч. закріплення знань з шкільного курсу Захисту Вітчизни, фізичного виховання, географії, основ здоров'я та здобуття практичних навичок для використання в повсякденному житті та в екстремальних умовах.

Гуртки – ефективний засіб військово-патріотичного виховання та збагачення знань із військової справи в молоді. У загальноосвітніх навчальних закладах повинні організовуватися гуртки з вивчення загальновійськової, авіаційної та військово-морської справ, статутів Збройних Сил України, будови стрілецької зброї тощо.

Мета гуртків: формування особистості – Патріота і громадянина, готовності до захисту Вітчизни, стійкої мотивації до збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовки засобами позашкільної роботи, закріплення навичок та дій в небезпечних ситуаціях різного походження.

Завдання гуртків:

- підготовка учнів до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки та безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного часу;
- підготовка молоді до служби в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, виконання військового обов'язку в запасі;
- зміцнення морально – психологічного стану і фізичного розвитку учнів;

- забезпечення активної участі молоді в оборонно-масовій роботі, виховання учнів у дусі патріотизму та готовності до захисту своєї країни, до служби у Збройних силах України;
- проведення широкої пропаганди героїчних традицій українського народу та Збройних сил України, роз'яснення цілей, задач, ідей Товариства сприяння обороні України (ГО ТСОУ) щодо необхідності укріплення обороноздатності держави й могутності Збройних Сил України;
- ознайомлення молоді із сучасним станом Збройних сил, із призначенням і будовою сучасної стрілецької зброї з урахуванням переходу ЗСУ на професійну основу та наближення їх до сучасних стандартів НАТО;
- навчання молоді основ і правил стрільби з пневматичної зброї, а також виконання учнями розрядних нормативів;
- розвиток практичних навичок і вмінь у військовій справі, дисциплінованості учнів, вимогливості до себе, фізичного загартування, прищеплення любові до фізичної культури й спорту;
- формування сміливості, наполегливості, організованості та дисциплінованості, волі до перемоги;
- популяризація серед молоді здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я молоді.

Форма проведення занять: теоретичні, практичні заняття, тренування, участь у змаганнях.

Робота гуртків розраховано на два рівні навчання:

- початковий рівень (для учнів 5-8 класів) – 1 рік; по 108 годин на рік, (2 заняття на тиждень, тривалістю 1,5 год.)
- основний рівень (для учнів 9-11 класів) – 1 рік; по 108 годин на рік, (2 заняття на тиждень, тривалістю 1,5 год.)

Зміст Програми кожного гуртка структурований за розділами:

- Вступне заняття;
- Гуманітарна підготовка;
- Основи військової справи;
- Спеціальна підготовка (щодо профілю гуртка).

Необхідною умовою успішної виховної роботи є правильна організація навчального процесу, а також висока вимогливість керівника гуртка до виконання завдань учнями.

Виховна робота проводиться і за межами навчально-тренувальних занять у формі бесід, зустрічей з ветеранами Збройних сил України, випускниками шкіл, військовослужбовцями армії та флоту, екскурсій до музеїв, виставок військової частини та вищих військових навчальних закладів, походів по містах бойової слави, участі в різних спортивно-масових змаганнях тощо. Гуртки створюються за наявності 15 та більше бажаючих, але не менше 15 учнів у гуртку.

Заняття в гуртках проводить викладач предмета «Захист Вітчизни» або вчитель фізичної культури. На допомогу керівникові гуртка призначаються помічники керівника гуртка з числа гуртківців. Склад гуртків, графік роботи гуртків затверджуються наказом директора навчального закладу.

Керівник гуртка відповідає за підготовку учнів і повинен:

- виховувати учнів у дусі патріотизму й готувати до виконання своїх обов'язків щодо захисту Батьківщини;
- вести роз'яснення цілей, ідей та завдань ТСОУ (Товариство сприяння оборони України);
- старанно готуватися до занять і проводити їх на високому організаційному та професійному рівнях;
- вести в журналі гуртка облік відвідування, успішності членів гуртка, облік вивчених тем;
- по закінченні вивчення блоку тем (розділу) проводити тематичну атестацію учнів;
- проводити інструктаж із техніки безпеки на заняттях і вимагати від учнів дотримуватися правил техніки безпеки.

Заняття в гуртках проводяться в позаурочний час, проте навчання здійснюється й під час шкільних канікул. На канікулах доцільно проводити екскурсії, а також спортивно-масові змагання.

Особливо активізується гурткова робота в період проведення місячників оборонно-масової роботи, присвячених Дню Збройних Сил України, Дню Захисника України» та Дню Перемоги, під час підготовки та проведення «Дня цивільного захисту» та військово-спортивного свята, присвяченого закінченню вивчення предмета «Захист України».

У методичних рекомендаціях пропонувані навчальні плани для гуртків: «Захисник Батьківщини», «Юний командир»,

- особливості спеціальної та прикладної фізичної підготовки;
- загальне уявлення про анатомію людини;
- види ран і кровотеч;

- переломи та вивихи, їх види;
- порядок проведення штучного дихання та непрямого масажу серця;
- правила транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях і пораненнях;
- надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу;
- сигнали та порядок оповіщення про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій, дії за попереджувальним сигналом;
- правила техніки безпеки на заняттях.

Учні мають уміти виконувати:

- розбирати та складати автомат Калашникова;
- комплекси вправ на координацію, спритність, гнучкість, силу та витривалість;
- команди «Ставай», «Рівняйся», «Струнко», «Вільно»;
- повороти на місці;
- рух стройовим і похідним кроком;
- військове привітання;
- стройову пісню;
- метання гранати на влучність;
- подолання окремих інженерних і природних перешкод;
- швидкісний біг – 100 м;
- човниковий біг – 4 х 9 м;
- підтягування;
- згинання та розгинання рук в упорі лежачи;
- визначення сторін горизонту за компасом, небесними світилами та місцевими предметами;
- визначення азимуту на місцевий предмет і напрямку руху за магнітним азимутом;
- читання карти та вимірювання відстаней на карті;
- накладання пов'язок;
- накладання кровоспинного джгута;
- проведення штучного дихання та непрямого масажу серця;
- транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях і пораненнях;
- надання першої допомоги при: тепловому та сонячному ударах, ураженні електричним струмом, отруєннях, утопленні, укусах отруйних змій, комах і павуків.

У вихованців мають сформуватися здоров'язбережувальна, загальнокультурна та соціальна компетентності:

- ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих;
- мотивація на здоровий спосіб життя;
- уміння чергувати інтелектуальну та фізичну діяльності;
- почуття патріотизму, волі, сміливості, наполегливості, організованості та дисциплінованості;
- високий рівень загальної культури особистості;
- здатність працювати в команді;
- уміння слухати, чітко висловлювати свої думки;
- здатність до взаємодопомоги та самокритики.

У методичних рекомендаціях наведено додатки (проекти наказів «Про заходи безпеки при проведенні стрільб із пневматичної гвинтівки у 20__ / 20__ навчальному році» та «Про забезпечення стрільби із пневматичної гвинтівки з учнями»; роздаткова відомість до проведення стрільб із пневматичної гвинтівки; акт списання кульок після проведення стрільб із пневматичної гвинтівки; мішені «П» та № 8 (ростова); заходи безпеки при організації гурткової роботи).

Навчальний план із гуманітарної підготовки та основ військової справи є єдиним для всіх гуртків.

Примірні навчальні плани гуртків

№ з/п	Найменування розділу	Кількість годин навчальний рік											
		гурток «Захисник України»			гурток «Юний командир»			гурток «Влучний стрілець»			гурток «Юний стрілець»		
		Ус ьо го	Те ор. зан ятт я	Пр акт · зан ятт я	Ус ьо го	Те ор. зан ятт я	Пр акт · зан ятт я	Ус ьо го	Те ор. зан ятт я	Пр акт · зан ятт я	Ус ьо го	Те ор. зан ятт я	Пр акт · зан ятт я
1.	Вступні заняття	1	1	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
2.	Гуманітарна підготовка	7	7	-	7	7	-	7	7	-	7	7	-

3.	Основи військової справи	20	7	13	20	7	13	20	7	13	20	7	13
4.	Спеціальна військова підготовка	70	15	55	70	20	50	70	11	59	70	11	59
5.	Резерв	10	-	-	10	-	-	10	-	-	10	-	-
	Усього:	108	30	68	108	35	63	108	26	72	108	26	72

Вступне заняття. На вступному занятті керівник гуртка знайомить учнів із цілями й завданнями гуртка, роз'яснює учням їх обов'язки, правила поведінки на заняттях. На цьому ж занятті керівник гуртка призначає помічника й доводить до нього його обов'язки, а також обов'язки чергового, який на початку занять шикує учнів і доповідає керівнику гуртка.

На вступному занятті необхідно цілеспрямовано провести інструктаж учнів щодо правил техніки безпеки на заняттях. Кожен учень розписується в журналі за проведений із ним інструктаж. Перед виконанням стрільби з ПГ (пневматичної гвинтівки) необхідно кожен раз проводити інструктаж із техніки безпеки під особистий розпис учня в журналі інструктажів.

Розділ I

Гуманітарна підготовка (для всіх гуртків)

Навчальні та виховні завдання

У ході занять ознайомити учнів з військовою доктриною України, законами України, які регламентують військову службу, з правами, обов'язками та відповідальністю призовників і військовослужбовців перед Батьківщиною; дати учням знання про призначення Збройних Сил України, їх склад; роз'яснити цілі, завдання та основні напрями діяльності Товариства

сприяння обороні України (ТСОУ) як резерву і бойового помічника Збройних Сил України. Дати поняття про міжнародну діяльність ЗСУ та про основні положення Міжнародного гуманітарного права.

Методичні рекомендації

Заняття проводяться переважно у формі бесід із використанням посібників, плакатів, стендів, схем, відеофільмів та комп'ютерної техніки, газетних і журнальних статей.

Доцільно організовувати зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни, воїнами-інтернаціоналістами, чорнобильцями, ветеранами армії та флоту, військовослужбовцями – випускниками шкіл.

Вивчення тем 3-5 рекомендується проводити в історичному музеї та військових частинах і військових навчальних закладах ЗСУ.

Навчальний матеріал повинен бути тісно пов'язаний зі знаннями учнів, які вони отримали з курсів «Історія України», «Основи правознавства», «Харківщинознавство», з позитивним прикладом діяльності військовослужбовців.

Навчально-тематичний план з гуманітарної підготовки

№ з/п	Найменування тем	Кількість годин		
		Усього	Теор. заняття	Практ. заняття
1.	Військова доктрина України. Законодавство України про військову службу	1	1	-
2.	Призначення Збройних Сил України та їх склад	1	1	-
3.	Бойові традиції українського народу, Збройних Сил	1	1	-
4.	Збройні Сили України у міжнародній діяльності	1	1	-
5.	Захист незалежності України, її кордонів – священний обов'язок громадянина України	1	1	-
6.	Державна та військова символіка України	1	1	-
7.	Основи міжнародного гуманітарного права	1	1	-
	Усього:	7	7	-

Тема 1. Військова доктрина України. Законодавство України про військову службу.

Теоретичні заняття.

1. Конституція України, Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про службу у Збройних Силах України».
2. Соціальний захист, пільги й державне забезпечення військовослужбовців.

Тема 2. Призначення Збройних Сил України та їх склад.

Теоретичні заняття.

1. Призначення Збройних Сил України. Структура Збройних Сил України.
2. Організаційна структура Збройних Сил України.

Тема 3. Бойові традиції українського народу та його Збройних Сил.

Теоретичні заняття.

1. Найважливіші традиції українського народу.
2. Бойові традиції українського народу та його Збройних Сил України.
3. Бойові традиції Харківщини.

Тема 4. Збройні Сили України в міжнародній діяльності.

Теоретичні заняття.

1. Міжнародне військове співробітництво.
2. Участь Збройних Сил України в миротворчих місіях ООН.
3. Поняття про поглиблення міжнародної безпеки та співробітництво України з Європейським союзом.

Тема 5. Захист незалежності України, її кордонів – священний обов'язок громадянина України.

Теоретичні заняття.

1. Права та обов'язки допризовника. Ставлення на військовий облік.
2. Вищі військові навчальні заклади України, правила прийому до них, порядок підготовки до вступу у військові навчальні заклади.
3. Види служби у Збройних Силах України: строкова, за контрактом, у військовому резерві, альтернативна (невійськова) служба.

Тема 6. Державна та військова символіка України.

Теоретичні заняття.

1. Державний герб, стяг, гімн України.
2. Військова символіка України. Бойовий прапор військової частини

3. Військова Присяга і порядок її прийняття.

Тема 7. Основи міжнародного гуманітарного права.

Теоретичні заняття.

1. Виникнення, суть, принципи і джерела міжнародного гуманітарного права.
2. Основні поняття права збройних конфліктів, правила поведінки комбатанта.
3. Відповідальність за порушення норм дисциплінарного статуту.
4. Використання комп'ютерних ігор при вивченні міжнародного гуманітарного права.

Розділ II

Основи військової справи (для всіх гуртків)

Навчальні та виховні завдання

Ознайомити учнів з основними вимогами загальновійськових статутів, будовою вогнепальної зброї, прийомами та правилами стрільби, основами загальновійськового бою. Надати початкові навички орієнтування на місцевості, надання першої медичної допомоги. Покращити загальну фізичну підготовку учнів.

Методичні рекомендації

Заняття за темами 1,2,6,8 доцільно проводити у формі розповіді та бесід із використанням плакатів, схем, відеофільмів, а також іншого додаткового матеріалу.

Ознайомлення з будовою вогнепальної зброї проводити з макетом автомата Калашникова (АКМ).

Заняття за темами 7,9 бажано проводити практично на місцевості.

Кожну тему, на розсуд керівника, можна поділяти на 2-3 заняття.

Навчально-тематичний план із основ військової справи

№ з/п	Найменування тем	Кількість годин
-------	------------------	-----------------

		Усього	Теорет. Заняття	Практ. заняття
1.	Статути Збройних Сил України – закон життя і діяльності військовослужбовців	1	1	-
2.	Військова дисципліна, її суть і значення	1	1	-
3.	Ознайомлення з будовою та бойовими властивостями автомата Калашникова, пневматичної гвинтівки	3	1	2
4.	Прийоми та правила стрільби з пневматичної гвинтівки	2	-	2
5.	Загальна фізична підготовка	2	-	2
6.	Основи загальновійськового бою	4	2	2
7.	Орієнтування на місцевості	3	1	2
8.	Сигнали повідомлення цивільного захисту та дії за ними	1	-	1
9.	Перша медична допомога при кровотечах, переломах, опіках, обмороженнях	3	1	2
	Усього:	20	7	13

Тема 1. Статути Збройних Сил України – закон життя і діяльності військовослужбовців.

Теоретичні заняття.

1. Поняття про військові статuti.
2. Статутні взаємовідносини між військовослужбовцями.
3. Обов'язки солдата (матроса).

Практичні заняття.

1. Військові звання та знаки розрізнення.
2. Правила військової ввічливості та поведінки військовослужбовців.

Тема 2. Військова дисципліна, її суть і значення.

Теоретичні заняття.

1. Суть військової дисципліни та її значення.
2. Що потребує військова дисципліна від кожного військовослужбовця?

Тема 3. Ознайомлення з будовою та бойовими властивостями автомата Калашникова, його модифікації, пневматичної гвинтівки.

Теоретичні заняття.

1. Призначення, бойові властивості, загальна будова автомата Калашникова та його модифікації.

2. Призначення та загальна будова пневматичної гвинтівки.

Практичні заняття.

1. Неповне розбирання та складання автомата Калашникова.
2. Спорядження магазину автомата набоями.

Тема 4. Прийоми та правила стрільби з пневматичної гвинтівки.

Практичні заняття.

1. Заходи безпеки під час проведення стрільби в тирі з пневматичної гвинтівки.
2. Підготовка до стрільби з упору.
3. Проведення та припинення стрільби.

Тема 5. Загальна фізична підготовка.

Практичні заняття.

1. Вправи для формування правильної постави.
2. Виконання залікових вправ з ПФП.

Тема 6. Основи загальновійськового бою.

Теоретичні заняття.

1. Характеристика сучасного бою.
2. Обов'язки солдата в бою.
3. Особиста зброя й екіпіровка солдата в бою.

Тема 7. Орієнтування на місцевості.

Теоретичне заняття.

1. Суть орієнтування на місцевості.

Практичні заняття.

1. Визначення сторін горизонту різними способами.
2. Доповідь про своє місцеположення.

Тема 8. Сигнали оповіщення цивільного захисту та дії за ними.

Практичне заняття.

1. Основний сигнал цивільного захисту «Увага всім!» та дії за ним.

Теоретичне заняття.

1. Сигнали повідомлення при аваріях, катастрофах, стихійних лихах і дії за ними.

Тема 9. Перша медична допомога при кровотечах, переломах, опіках, обмороженнях.

Практичні заняття.

1.Перша медична допомога при кровотечах, переломах, опіках, обмороженнях.

2.Способи перенесення постраждалих і поранених.

Розділ III

Спеціальна військова підготовка для гуртків «Влучний стрілець», «Юний стрілець»

Навчальні та виховні завдання

Стрілецький спорт в Україні у нашій країні є одним із наймасовіших видів спорту. Особливо великою популярністю він користується серед здобувачів освіти молоді та школярів.

Стрілецький спорт виховує такі необхідні в житті якості, як мужність, сміливість, рішучість, любов до праці, готує гідних захисників нашої Батьківщини.

Стрільба з пневматичної зброї є основною формою масового навчання школярів стрільби. Відсутність принципових різниць у техніці пострілу з пневматичної та вогнепальної зброї дозволяє доцільно застосовувати вміння та навички, сформовані при навчанні стрільби з бойової зброї.

Методичні рекомендації

Заняття проводяться згідно навчально-тематичного плану з дотриманням основних педагогічних принципів навчання, якими є: свідомість, активність, індивідуальність, доступність, систематичність. Заняття проводяться за звичайною схемою: вступна частина, основна частина та заключна частина, де завершальній частині заняття підбиваються підсумки ключових та предметних компетентностей учнів і надаються поради щодо вдосконалення умінь та навичок.

При проведенні перших практичних занять особливу увагу звертають на вміння поводитися зі зброєю та виконання правил техніки безпеки під час проведення стрільб.

Необхідно навчити учнів аналізувати свої дії, розуміти, з яких компонентів складається основа влучного пострілу. У кінці навчання рекомендується частіше практикувати тренування, які необхідно приблизити до умов змагань. Заняття закінчуються проведенням стрілецьких змагань.

**Навчально-тематичний план гуртків «Юний стрілець»,
«Влучний стрілець»**

№ п/п	Найменування тем	Кількість годин					
		«Юний стрілець»			«Влучний стрілець»		
		Усього	Теорет. заняття	Практ. заняття	Усього	Теорет. заняття	Практ. заняття
1.	Фізична культура та спорт в Україні, діяльність ТСОУ	1	1	-	1	1	-
2.	Заходи безпеки при проведенні стрільб	1	1	-	1	1	-
4.	Матеріальна частина зброї. Основи та правила стрільби	9	2	7	9	2	7
5.	Основи техніки та тактики стрільби	7	1	6	7	1	6
6.	Правила змагань і розрядні нормативи	1	1	-	1	1	-
7.	Загальна фізична підготовка	2	-	2	2	-	2
8.	Спеціальна фізична підготовка	2	-	2	2	-	2
9.	Підготовка гвинтівки до стрільби, основні правила стрільби	6	2	4	6	2	4
11.	Оволодіння технікою влучної стрільби	21	3	18	21	3	18
12.	Удосконалення техніки стрільби	20	-	20	20	-	20
	Усього:	70	11	59	70	11	59

Тема 1. Фізична культура та спорт в Україні, діяльність ГО ТСОУ.
Теоретичні заняття.

1. Значення фізичної культури для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку учнів.

2. Розвиток стрілецького спорту в Україні, діяльність ГО ТСОУ.

Практичне заняття.

1. Ознайомлення з місцем проведення занять.

Тема 2. Заходи безпеки під час проведення стрільби.

Теоретичні заняття.

1. Правила поведінки стрілка в тирі, уміння поводитися зі зброєю.
2. Сигнали й команди на початку , під час та по закінченні стрільби.
3. Обов'язки чергового на заняттях під час проведення стрільби.

Тема 3. Матеріальна частина зброї та основи стрільби.

Практичні заняття.

1. Матеріальна частина пневматичної гвинтівки.
2. Догляд за зброєю.
3. Постріли, які розсіюються, та середня точка прицілювання.
4. Визначення поправок і внесення їх до прицільного пристрою.

Тема 4. Основи техніки й тактики стрільби.

Практичні заняття.

1. Вивчення приготування до стрільби з упору лежачи , сидячи та стоячи.
2. Поняття про «рівну» мушку та сутність прицілювання.
3. Відпрацьовування спуску курка та дихання при пострілах.
4. Приготування до пострілу стоячи, з руки, з коліна.
5. Корегування й самокорегування пострілу.

Тема 5. Правила змагань і розрядні нормативи.

Теоретичні заняття.

1. Вимоги, пред'явлені до спортсменів, зброї, екіпірування та спорядження.
2. Загальні обов'язки та права суддівської колегії.
3. Розрядні норми вправ пострілу з пневматичної гвинтівки.

Тема 6. Прикладна фізична підготовка.

Практичні заняття.

1. Загальнорозвивальні вправи.
2. Вправи для розвитку координації та точності рухів.
3. Підготовка до виконання нормативів ПФП.

Тема 7. Спеціальна фізична підготовка.

Практичні заняття.

1. Вправи на довге тримання зброї, націленої в район влучення.
2. Підняття зброї до району влучення до відчутного стомлення рук спортсмена.

Тема 8. Підготовка гвинтівки до стрільби, основні правила стрільби.

Практичні заняття.

1. Тренування у приготуванні до пострілу.
2. Прицілювання, наведення, спуск гачка.
3. Постріл із пневматичної гвинтівки.

Тема 9. Оволодіння технікою влучної стрільби.

Практичні заняття.

1. Тренування (без набоїв) в умінні тримати зброю в районі влучення при натисканні на спусковий гачок.
2. Постріли по мішені з чорним колом. Дистанція – 5, 7 м, ціль – мішень «П».

Тема 10. Удосконалення техніки стрільби.

Практичне заняття.

1. Контрольні стрільби з виконання норм «Влучний стрілець», «Юний стрілець».

Умови виконання нормативу «Юний стрілець»

- Дистанція пострілу – 5, 7 м.
- Мішень спортивна «П».
- Положення пострілу – з руки, яка опирається на стіл.
- Кількість пострілів – 3 пробних і 5 залікових.
- Час пострілу – необмежений.
- Нормативність – 40 балів і більше.

Умови виконання нормативу «Влучний стрілець»

- Дистанція пострілу – 5,7 м.
- Мішень спортивна «П».
- Положення пострілу – з руки, яка опирається на стіл.
- Кількість пострілів – 3 пробних і 5 залікових.

- Час пострілу – необмежений.
- Нормативність – 40 балів і більше.

Орієнтовний перелік навчального майна, необхідного для одного гуртка

- Пневматична гвинтівка – 3 шт.
- Мішень спортивна «П» – 150 шт.
- Прицільні верстати – 1-2 шт.
- Набої на кожного учня – необмежена кількість.

Спеціальна військова підготовка для гуртка «Захисник України»

Навчальні та виховні завдання

Ознайомити учнів з основною нормативно-правовою базою з військових питань щодо Збройних Сил України, надавати їм знання та навички у виконанні статутних вимог, поглибити знання та закріпити навички з вогневої підготовки, тактичної підготовки, основ цивільного захисту, домедичної допомоги та навчити виконувати стройові прийоми і дії у складі відділення. Удосконалювати фізичну підготовку учнів.

Виховувати почуття патріотизму, любові до Батьківщини та її Збройних Сил, високу свідомість, дисциплінованість, ретельність, вміння діяти у команді.

Методичні рекомендації

Заняття зі статутів Збройних Сил України доцільно провести шляхом екскурсій до військових частин (вищих військових закладів).

Заняття зі стройової підготовки проводяться на обладнаному місці (майданчику) для вивчення стройових прийомів або у спортивній залі.

Заняття з прикладної фізичної підготовки повинні бути спрямовані на вдосконалення сили, швидкості, витривалості. Заняття на смузі перешкод можна провести на базі військової частини або ЗЗСО. У програму змагань із прикладних видів спорту доцільно включити підтягування, метання гранати – Ф1, біг – 100 м, комплексну силову вправу та кросову підготовку.

Заняття з вогневої підготовки спрямовані на вдосконалення навичок у стрільбі.

Заняття з тактичної підготовки необхідно проводити на навчально-тренувальному комплексі згідно погодних умов.

Орієнтування на місцевості, рух за азимутом проводиться групами з 3–5 учнів.

Заняття з основ цивільного захисту спрямовані на вдосконалення практичних навичок учнів у користуванні засобами індивідуального захисту, дій у надзвичайних ситуаціях та виконання практичних нормативів.

Навчально-тематичний план
гуртка «Захисник України»

№ з/п	Найменування розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Теорет. заняття	Практ. заняття
	Розділ I. Статути Збройних Сил України			
1.	Розміщення військовослужбовців	1	1	-
2.	Розподіл часу та повсякденний порядок у підрозділі	1	1	-
3.	Добовий наряд роти	2	1	1
4.	Заохочення та стягнення, які накладають на солдат. Про скарги та заяви.	1	1	-
	Розділ II. Стройова підготовка			
5.	Стройові прийоми та рух без зброї	6	-	6
6.	Стройові прийоми та рух зі зброєю	1	-	1
7.	Стрій відділення. Управління строєм	1	-	1
	Розділ III. Прикладна фізична підготовка			
8.	Легка атлетика	3	-	3
9.	Гімнастика	3	-	3
10.	Єдина смуга перешкод	3	-	3
11.	Основи самозахисту	2	-	2
12.	Змагання з військово-прикладних видів спорту	1	-	1
	Розділ IV. Вогнева підготовка			
13.	Матеріальна частина стрілецької зброї та ручних осколкових гранат. Прийоми та правила їх метання	3	1	2
14.	Способи визначення відстані до цілі	2	1	1
15.	Тренування у стрільбі з пневматичної гвинтівки	10	-	10
16.	Стрілецькі змагання	4	-	4
	Розділ V. Тактична підготовка			
17.	Протипіхотні та протитанкові міни. Їх призначення та застосування	2	1	1

18.	Боротьба з танками та броньованими машинами	2	1	1
19.	Дії солдата-спостерігача	2	1	1
20.	Дії солдата у складі відділення під час наступу	3	1	2
21.	Дії солдата у складі відділення в обороні	3	1	2
	Розділ VI. Військова топографія			
22.	Орієнтування на місцевості, рух за азимут	3	1	2
	Розділ VI. Основи цивільного захисту			
23.	Індивідуальні засоби захисту	3	1	2
24.	Військовий прилад хімічної розвідки - ВПХР	2	1	1
25.	Вимірювач потужності дози ДП5А (Б,В). Дозиметричний контроль та розвідка	2	1	1
26.	Правила поведінки при виявленні підозрілого об'єкту, вибухонебезпечних предметів	1	-	1
27.	Змагання з виконання нормативів цивільного захисту	3	-	3
	Усього:	70	15	55

Гурток «Захисник України»

Розділ I. Статути Збройних Сил України

Тема 1. Розміщення військовослужбовців. Практичне заняття.

Розміщення військовослужбовців. Класи та кімнати. Спальне приміщення. Навчальні містечка та спортивна база військової частини.

Тема 2. Розподіл часу та повсякденний порядок у підрозділі. Теоретичне заняття.

Загальні положення. Підйом, ранковий огляд і вечірня перевірка. Навчальні заняття. Сніданок, обід, вечеря. Звільнення з території частини.

Тема 3. Добовий наряд роти. Обов'язки днювального. Практичне заняття.

Добовий наряд роти. Черговий підрозділ. Порядок призначення добового наряду. Обов'язки днювального.

Тема 4. Заохочення та стягнення, які накладають на солдат. Про скарги та заяви. Теоретичне заняття.

Заохочення, які застосовують до солдат. Дисциплінарні стягнення, які накладають на солдат та порядок їх застосування. Про скарги та заяви.

Розділ II. Стройова підготовка

Тема 1. Стройові прийоми та рух без зброї. Практичне заняття.

Обов'язки солдата перед шикуванням і в строю. Виконання команд. Стройове положення. Стройовий крок. Повороти на місці та під час руху. Виконання військового вітання. Вихід зі строю. Підхід до начальника. Повернення у стрій.

Тема 2. Стройові прийоми та рух зі зброєю. Практичне заняття.

Стройове положення з автоматом. Виконання прийомів «На ремінь», «На груди», «Зброю – за спину». Рух зі зброєю.

Тема 3. Строї відділення. Управління строєм. Практичне заняття.

Шикування відділення в розгорнутий та похідний стрій. Перешиккування відділення з розгорнутого строю в похідний і навпаки. Розмикання та змикання відділення.

Сигнали керування строєм: «Увага», «Збір командирів», «Уперед», «Стій», «Збільшити (зменшити) дистанцію», «У колону», «Усі кругом», «Усі праворуч (ліворуч)».

Розділ III. Прикладна фізична підготовка

Тема 1. Легка атлетика. Практичне заняття.

Удосконалення техніки бігу на коротку та довгу дистанцію. Метання гранат. Естафета.

Тема 2. Гімнастика. Практичне заняття.

I і II комплекс вільних вправ на 16 рахунків. Вправи на перекладині та брусах. Лазіння по канату та жердині.

Тема 3. Єдина смуга перешкод. Практичне заняття.

Ознайомлення зі смугою перешкод і правилами безпеки. Тренування в подоланні елементів смуги перешкод.

Тема 4. Основи самозахисту.. Практичне заняття.

Елементи страховки. Підготовка до бою. Удари ножом і рукою. Захист від ударів. Обеззброювання.

Тема 5. Змагання з військово-прикладних видів спорту. Практичне заняття.

Особисто-командні змагання з військово-прикладних видів спорту: підтягування, біг 100 м, метання гранати Ф1, підймання ваги, перетягування канату, воєнізована естафета.

Примітка: 1) гурток розбивається на дві команди (відділення); 2) виконання вправи 1–2 особами, чи участь всієї команди у виконанні кожної вправи.

Розділ IV. Вогнева підготовка

Тема 1. Матеріальна частина сучасної стрілецької зброї та ручних осколкових гранат. Прийоми та правила їх метання. Практичне заняття.

Призначення, бойові властивості та устрій РОГ «ручні осколочні гранати». Підготовка гранат до бою. Техніка та тренування у виконанні прийомів метання гранат. Метання гранат на дальність і в ціль.

Тема 2. Способи визначення відстані до цілі. Практичне заняття.

Способи визначення відстані до цілі. Визначення відстані до цілі за допомогою кутових величин. Рішення вогневих завдань.

Тема 3. Тренування зі стрільби з пневматичної гвинтівки. Практичне заняття.

Техніка безпеки при стрільбі. Тренування у стрільбі на кучність і результат. Визначення та корегування стрільби.

Тема 4. Змагання зі стрільби. Практичне заняття.

Особисто-командні змагання зі стрільби. Умови змагань:

- дальність – 5-7 м;
- час вільний;
- мішень «П» (кругла);
- кількість пострілів – 13 (3 пробних, 10 залікових).

Розділ V. Тактична підготовка

Тема 1. Протипіхотні та протитанкові міни. Порядок їх установлення. Теоретичне заняття.

Призначення та застосування протипіхотних мін. Призначення та застосування протитанкових мін. Порядок встановлення та маскуванню мін.

Тема 2. Боротьба з танками та броньованими машинами. Теоретичне заняття.

Бойові характеристики танків і броньованих машин, їх уразливі місця. Сучасні засоби боротьби з танками та броньованими машинами.

Тема 3. Дії солдата-спостерігача. Практичне заняття.

Поняття про орієнтири та порядок їх призначення. Вибір місця для спостереження та його маскуванню. Визначення, розташування цілей та розподіл їх відносно орієнтирів і місцевих предметів.

Форма та порядок доповіді про результат спостереження.

Тема 4. Дії солдата у складі відділення під час наступу. Практичне заняття.

Бойовий порядок відділення. Пересування на полі бою.

Подолання зони зараження. Дії за командами «Танки праворуч» (ліворуч, попереду, позаду). Атака переднього краю оборони противника.

Тема 5. Дії солдата у складі відділення в обороні. Теоретичне заняття.

Бойовий порядок відділення в обороні. Засоби маскуванню позиції. Спостереження за противником. Дії при нанесенні ядерного удару, нальоті авіації та гелікоптерів. Знищення танків, броньованих машин, піхоти.

Розділ VI. Військова топографія

Тема 1. Орієнтування на місцевості. Рух за азимутом. Практичне заняття.

Визначення напрямку на орієнтир. Порядок руху за азимутом. Обхід перешкод. Практичне виконання завдань руху за азимутом.

Розділ VII. Основи цивільного захисту

Тема 1. Індивідуальні засоби захисту. Практичне заняття.

Способи та засоби захисту органів дихання. Способи та засоби захисту шкіри. Нормативи цивільного захисту з надягання індивідуальних засобів захисту.

Тема 2. Військовий прилад хімічної розвідки. Теоретичне заняття.

Порядок хімічної розвідки. Призначення, технічні характеристики та будова приладу ВПХР.

Визначення типу й концентрації отруйних речовин у повітрі, диму, сипучих матеріалах, продуктах, а також при низьких температурах.

Тема 3. Вимірювач потужності дози ДП5А (Б,В). Теоретичне заняття.

Призначення, технічні характеристики, принцип дії. Підготовка пристрою до роботи. Вимірювання потужності дози, фону на поверхні продуктів тощо. Груповий та індивідуальний дозиметричний контроль. Ведення обліку одержаної дози в журналі. Одноразова та багаторазова доза опромінювання. Призначення, технічні характеристики та будова ДП-22В (ДП-24).

Тема 4. Правила поведінки населення при виявленні підозрілого об'єкту, вибухонебезпечного предмета.

Дії при виявленні підозрілих предметів, розпізнавання їх, позначення небезпечних ділянок. Надання допомоги постраждалим.

Тема 5. Змагання з виконання нормативів основ цивільного захисту. Практичне заняття.

Особисто-командні змагання з надягання протигаза, дії з пошкодженим протигазом, одягання протигаза на ураженого, одягання ЗЗК. Підготовка і робота з пристроями ВПХР та ДП-5А (Б,В).

**Спеціальна військова підготовка для гуртка
«Юний командир»**

Навчальні та виховні завдання

Учні гуртка – це командири взводів і відділень 10-11 класів, а також юнаки, які готуються до вступу у військові вищі заклади.

Головними завданнями гуртка є:

- ознайомлення учнів з основами військової педагогіки та психології, надання їм необхідних знань, умінь і навичок щодо навчання та виховання підлеглих;
- ознайомлення з обов'язками та правами командирів відділень, а також удосконалення їх знань, умінь і навичок з військової справи.

Методичні рекомендації

Заняття з військової педагогіки та психології, медичної підготовки доцільно проводити методом бесід із залученням шкільного психолога, медпрацівника школи.

На заняттях слід використовувати відеофільми та комп'ютерну техніку, журнальні та газетні статті тощо.

Особливістю занять з усіх розділів військової підготовки є те, що вони (у своїй більшості) мають інструктивно-методичний характер з елементами змагань.

На заняттях гуртка необхідно розвивати й такі якості, як самостійність, уміння аналізувати свої дії та дії товаришів, ясно виражати цілі й завдання, розвивати вміння керувати підлеглими та командирський голос.

Навчально-тематичний план гуртка «Юний командир»

№ пор.	Найменування розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Теорет. заняття	Практ. заняття
	Розділ I. Військова підготовка			
1.	Основи військової педагогіки	2	2	-
2.	Основи військової психології	1	1	-
	Розділ II. Домедична допомога			
3.	Стислі відомості про будову та функції організму людини	3	2	1
4.	Перша медична допомога при пораненнях і кровотечах	2	1	1
	Розділ III. Статути Збройних сил України			
5.	Розміщення військовослужбовців	1	1	-
6.	Розподіл часу та повсякденний порядок у підрозділі	1	1	-
7.	Обов'язки командира відділення	1	1	-
8.	Права командира відділення щодо підлеглих із заохочення та дисциплінарного стягнення	1	1	-
9.	Добовий наряд роти. Обов'язки днювального, чергового роти	3	1	2
10.	Обов'язки чатового	3	1	2
	Розділ IV. Стройова підготовка			
11.	Стройові прийоми та рух без зброї	6	-	6
12.	Стройові прийоми та рух зі зброєю	1	-	1
13.	Строї відділення. Керівництво строєм	1	-	1
	Розділ V. Прикладна фізична підготовка			

14.	Легка атлетика	1	-	1
15.	Гімнастика	1	-	1
16.	Єдина смуга перешкод	2	-	2
17.	Основи самозахисту	2	-	2
18.	Змагання з військово-прикладних видів спорту	2	-	2
	Розділ VI. Вогнева підготовка			
19.	Матеріальна частина сучасної стрілецької зброї	4	1	3
20.	Матеріальна частина ручних осколкових гранат. Прийоми та правила їх метання	3	1	2
21.	Засоби визначення відстані до цілі	2	1	1
22.	Виконання вправ № 1-3 з пневматичної гвинтівки	5	-	5
23.	Стрілецькі змагання	2	-	2
	Розділ VII. Тактична підготовка			
24.	Протитанкові та протипіхотні міни. Порядок їх установки	1	1	-
25.	Боротьба з танками та броньованими машинами	2	1	1
26.	Дії відділення під час наступу	3	1	2
27.	Дії відділення в обороні	4	1	3
28.	Дозорне відділення	1	-	1
29.	Військова топографія. Рух за азимутом, тактика позначки на військовій мапі	3	1	2
	Розділ VIII. Основи цивільного захисту			
30.	Індивідуальні засоби захисту	2	-	2
31.	Прилади радіаційної та хімічної розвідки. Дозиметричний контроль	2	-	2
32.	Змагання з виконання нормативів цивільного захисту	2	-	2
	Усього:	70	20	50

програма для гуртка «Юний командир»

Навчальні та виховні завдання

До гуртка зараховуються учні, які виявили зацікавленість у вивченні предмета «Захист України», командири навчальних взводів та відділень, майбутні кандидати до вступу у військові навчальні заклади.

Головними завданнями гуртка є:

- Поглиблене вивчення предмета «Захист України»;
- Набуття учнями необхідних компетенцій майбутнього воїна : фізичної та психологічної стійкості, дисципліни, витривалості, здатності швидко і чітко приймати рішення, та інше;
- Підготовка майбутніх командирів молодшої ланки, тренування у вмінні керувати відділенням.

Методичні рекомендації

Заняття гуртка повинні відповідати вимогам предмета «Захист України» , при вивченні розділів треба враховувати практичну складову навчання (виконання навчальних нормативів).

Під час занять використовувати різноманітні форми та методи навчання : змагання, елементи гри, практичне виконання обов’язків командирів та підлеглих, то що.

Навчально-тематичний план гуртка «Юний командир»

№	Найменування розділів і тем	Кількість годин		
		Ус ь ог о	Теор ет. заня ття заня ття	Пра кт. заня ття заня ття
1.	Вступне заняття.	1	1	-
	Розділ I. Військова підготовка			
2.	Основи військової педагогіки	1	1	-
3.	Основи військової психології	1	1	-
	Розділ II. Домедична допомога			
4.	Базова підтримка життя	3	1	2
5.	Домедична допомога під час бойових дій	12	2	10
	Розділ III. Статути Збройних сил України			
6.	Розміщення військовослужбовців	1	1	-

7.	Розподіл часу та повсякденний порядок у підрозділі	1	1	-
8.	Військовослужбовці та відносини між ними	1	1	-
9.	Обов'язки командира відділення	1	1	-
10.	Добовий наряд роти	3	1	2
11.	Вартова служба	3	1	2
	Розділ IV. Стройова підготовка			
12.	Стройові прийоми та рух без зброї	6	-	6
13.	Стройові прийоми та рух із зброєю	1	-	1
14.	Строї відділення. Керівництво строєм	1	-	1
	Розділ V. Прикладна фізична підготовка			
15.	Легка атлетика	1	-	1
16.	Гімнастика	1	-	1
17.	Смуга перешкод	2	-	2
18.	Рукопашний бій	7	-	7
19.	Змагання з військово-прикладних видів спорту	2	-	2
	Розділ VI. Вогнева підготовка			
20.	Матеріальна частина автомата	4	1	3
21.	Матеріальна частина РОГ. Прийоми та правила їх метання	3	1	2
22.	Засоби визначення відстані до цілі.	2	1	1
23.	Виконання навчальних прав з ПГ	10	-	10
24.	Стрілецькі змагання	6	-	6
	Розділ VII. Тактична підготовка			

25.	Протитанкові та протипіхотні міни. Порядок їх установки	1	1	-
26.	Боротьба з танками та броньованими машинами	2	1	1
27.	Дії відділення під час наступу	3	1	2
28.	Дії відділення під час оборони	4	1	3
29.	Дії дозорного відділення	2	-	2
30.	Основи військової топографії	6	1	5
	Розділ VIII. Основи цивільного захисту			
31.	Індивідуальні засоби захисту	8	-	8
32.	Прилади радіаційної та хімічної розвідки. Дозиметричний контроль	3	-	3
33.	Змагання з виконання нормативів цивільного захисту	2	-	2
	Усього:	105	20	85

Розділ I. Військова підготовка

Тема1. *Основи військової педагогіки.*

Принципи навчання. Методи навчання. Принципи виховання. Методи виховання.

Тема2.*Основи військової психології.*

Психологічна характеристика сучасної військової діяльності та її особливості.

Психологія особистості та військового колективу. Службові та неслужбові відносини між військовослужбовцями.

Розділ II. Домедична допомога

Тема 1. *Базова підтримка життя*

Алгоритм дій при втраті свідомості; основні правила та порядок проведення реанімації ;непрямий масаж серця і штучне дихання ; порядок відновлення прохідності верхніх

дихальних шляхів; непрямий масаж серця і штучне дихання; порядок розміщення постраждалого ; порядок перенесення постраждалого .

Тема 2. *Домедична допомога під час бойових дій*

Виконання нормативів :Тимчасова зупинка кровотечі; накладання джгута (турнікета) на стегно, або плече; накладання пов'язки; накладання пов'язки на голову (око,вухо); накладання пов'язки на кисть у вигляді вісімки, на передпліччя, ліктьовий суглоб; накладання пов'язки на плечовий суглоб,груди; накладання пов'язки на нижні кінцівки.

Розділ III. Статути Збройних сил України

Тема 1. *Розміщення військовослужбовців*

Розташування, життя та побут військовослужбовців військової частини. Розміщення військовослужбовців . Класи і кімнати. Спальне приміщення. Навчальні містечка та спортивна база військової частини.

Тема 2. *Розподіл часу та повсякденний порядок у підрозділі*

Загальні положення. Підйом ,ранковий огляд і вечірня повірка. Навчальні заняття. Сніданок, обід, вечеря. Звільнення з розташування військової частини.

Тема 3. *Військовослужбовці та відносини між ними*

Старші та молодші, начальники та підлеглі , порядок віддачі та виконання наказів , права та обов'язки військовослужбовців,заохочення та стягнення.

Тема 4. *Обов'язки командира відділення*

Обов'язки командира відділення. Відповідальність командира відділення щодо заохочень та стягнень до підлеглих.

Тема 5. *Добовий наряд роти*

Добовий наряд і порядок його призначення. Розведення добового наряду. Обов'язки чергового днювального . Методика навчання діям днювального. Обов'язки чергового роти.

Тема 6. *Вартова служба*

Вартова служба, порядок призначення і склад варти. Обов'язки чатового. Порядок застосування зброї чатовим. Методика навчання діям чатового.

Розділ IV. Стройова підготовка

Тема 1. *Стройові прийоми та рух без зброї*

Стрій та його елементи. Обов'язки командира і солдата перед шикуванням і в строю. Стройове положення. Виконання команд. Стройовий крок. Повороти на місці та під час руху. Військове вітання. Вихід зі строю. Підхід до начальника. Методика навчання та тренування з виконання стройових прийомів.

Тема 2. *Стройові прийоми та рух зі зброєю*

Стройове положення з автоматом. Виконання прийомів «на ремінь», «на груди», «Зброю за спину». Рух зі зброєю. Методика навчання та тренування прийомів зі зброєю.

Тема 3. *Строї відділення. Керівництво строєм*

Шикування відділення в розгорнутий та похідний стрій. Перешиккування відділення з розгорнутого строю в похідний і навпаки, розмикання та змикання строю. Розмикання та змикання відділення. Сигнали керування строєм.

Розділ V. Прикладна фізична підготовка

Тема 1. *Легка атлетика*

Удосконалення техніки бігу на короткі та довгі дистанції. Метання гранат. Естафетний біг. Методика тренування. Заходи безпеки на заняттях із ПФП.

Вправа №3. Біг на 1 км.

Вправа № 4. Метання гранати Ф-1 на дальність.

Тема 2. *Гімнастика*

I та II комплекси вільних вправ на 16 рахунків. Вправи на перекладині та брусах. Лазіння по канату та жердині. Методика тренування. Заходи безпеки.

Вправа №1. Підтягування на перекладині.

Вправа №2. Згинання і розгинання рук в упорі на брусах.

Тема 3.*Смуга перешкод*

Ознайомлення із смугою перешкод. Заходи безпеки. Тренування з подолання елементів смуги перешкод

Вправа №5. Загальна контрольна вправа на смузі перешкод(ознайомлення з елементами).

Тема 4.*Рукопашний бій*

Елементи страхування. Підготовка до бою. Удари руками та ногами, ножем. Захист від ударів. Обеззброювання ворога. Ознайомлення із національними бойовими мистецтвами .

Тема 5.*Змагання з військово-прикладних видів спорту*

Особисто-командні змагання з військово-прикладних видів спорту: підтягування, біг 100 м, метання гранати Ф1, піднімання гирі, перетягування канату, комбінована воєнізована естафета.

Розділ VI. Вогнева підготовка

Тема 1.*Матеріальна частина автомата*

Неповне розбирання та складання автомата. Догляд за зброєю, чистка та змащування. Спорядження магазину набоями. Методика тренування.

Тема 2.*Матеріальна частина ручних осколкових гранат (РОГ). Прийоми та правила їх метання*

Призначення, бойові властивості та устрій РОГ (ручні осколкові гранати). Техніка безпеки під час метання. Підготовка гранат до бою. Метання гранат. Методика тренування метання гранат.

Вправа №1 Метання РОГ під час руху

Вправа №2. Метання ручних протитанкових гранат

Вправа №3. Метання гранат з розбігу на дальність (вага гранати 600 гр.)

Тема 3.*Засоби визначення відстані до цілі.*

Засоби визначення відстані до цілі. Визначення відстані до цілі за допомогою кутових величин. Рішення вогневих завдань.

Тема 4. *Виконання навчальних вправ з ПГ (пневматичної гвинтівки)*

Правила безпеки життєдіяльності під час стрільб. Умови виконання вправ із пневматичної гвинтівки. Методика навчання стрільбі з ПГ.

Вправа №1. Стрільба з пневматичної гвинтівки (мішень №4 – грудна фігура з колами)

Вправа №2. Стрільба з пневматичної гвинтівки (мішень №8- ростова фігура , що біжить)

Вправа №3. Стрільба з пневматичної гвинтівки по двом цілям (мішень №4 та № 8)

Тема 5.Стрілецькі змагання

Правила безпеки життєдіяльності під час стрільб. Особисто-командні змагання зі стрільби Умови змагань – виконання навчальних вправ зі стрільби.

Виконання нормативів: приготування до стрільби і ведення вогню з автомата; неповне розбирання автомата; збирання автомата після неповного розбирання; чищення і змащування автомата після неповного розбирання;спорядження магазина патронами.

Розділ VII. Тактична підготовка

Тема 1. *Протитанкові та протипіхотні міни. Порядок їх встановлення.*

Призначення та застосування протипіхотних мін. Призначення та застосування протитанкових мін. Порядок встановлення й маскування мін. Методика тренування із встановлення мін.

Тема 2 *Боротьба з танками та броньованими машинами.*

Бойові характеристики танків і броньованих машин, їхні уразливі місця. Сучасні засоби боротьби із танками та броньованими машинами.

Тема 3. *Дії відділення під час наступу.*

Бойовий порядок відділення . Пересування на полі бою. Подолання зараженої місцевості та мінування ділянки. Дії при нанесенні ядерного удару та при раптовій появі супротивника. Атака переднього краю оборони противника.

Тема 4. *Дії відділення під час оборони*

Бойовий порядок відділення. Обладнання та маскування бойової позиції.
Спостереження за супротивником. Дії при нанесенні ядерного удару та нальоті авіації.
Знищення танків та броньованих машин, піхоти.

Тема 5. *Дії дозорного відділення*

Дії дозорних під час огляду місцевості та місцевих предметів, інженерних загороджень, мостів, різних перешкод. Дії в засаді. Рух дозорних. Доповідь про результати спостереження. Дії при зустрічі із розвідкою супротивника. Захоплення полонених і документів.

Тема 6. *Основи військової топографії*

Визначення напрямку на орієнтир. Порядок руху за азимутом. Практичне виконання руху за азимутом. Тактичні позначки на військовій мапі.

Навчальні нормативи: виявлення цілей, визначення їхнього місцезнаходження відносно орієнтирів, доповідь про результати спостереження; пересування на полі бою; вибір місця для стрільби (спостереження), обладнання окопу для стрільби з автомата лежачи; визначення сторін горизонту; визначення магнітного азимуту на визначений предмет за компасом; визначення напрямку руху за вказаним магнітним азимутом за допомогою компаса; рух за азимутом.

Розділ VIII. Основи цивільного захисту

Тема 1. *Індивідуальні засоби захисту*

Способи та засоби захисту органів дихання. Способи та засоби захисту шкіри.
Нормативи цивільного захисту: одягання протигазу; одягання респіратору Р-2; одягання загальновійськового захисного комплекта (ЗЗК) «Плащ у рукава!». Дії за сигналом «Хімічна тривога!». Методика тренування.

Тема 2. *Прилади радіаційної та хімічної розвідки. Дозиметричний контроль*

Призначення, технічні характеристики та будова приладів, підготовка їх до роботи.
Методика навчання та тренування.

Тема 3. *Змагання з виконання нормативів цивільного захисту*

Особисто-командні змагання з одягання протигаза (дії з пошкодженим протигазом, одягання протигаз на потерпілого), одягання загальновійськового захисного комплексу, Л-1 . Підготовка до роботи приладів радіаційно-хімічної розвідки та контролю.

Гурток «Юний командир»

Розділ І. Військова підготовка

Тема 1. Основи військової педагогіки. Теоретичне заняття.

Принципи навчання. Методи навчання. Принципи виховання. Методи виховання.

Тема 2. Основи військової психології. Теоретичне заняття.

Психологічна характеристика сучасної військової діяльності та її особливості.

Психологія особистості та військового колективу. Службові та неслужбові (не статутні) взаємовідносини між військовослужбовцями.

Розділ ІІ. Медико-санітарна підготовка

Тема 1. Стислі відомості про будову та функції організму людини. Теоретичне заняття.

Шкідливі звички. Режим дня. Ранкова фізична зарядка й гартування організму.

Тема 2. Перша медична допомога при пораненнях і кровотечах. Практичне заняття.

Кровотечі та рани, їх класифікація.

Розділ ІІІ. Статути Збройних сил України

Тема 1. Розміщення військовослужбовців. Практичне заняття.

Розташування, життя та побут військовослужбовців військової частини. Розміщення військовослужбовців. Класи й кімнати. Спальне приміщення. Навчальні містечка та спортивна база військової частини.

Тема 2. *Розподіл часу та повсякденний порядок у підрозділі. Теоретичне заняття.*

Загальні положення. Підйом, ранковий огляд і вечірня перевірка. Навчальні заняття. Сніданок, обід, вечеря. Звільнення з розташування частини.

Тема 3. *Обов'язки командира відділення. Практичне заняття.*

Обов'язки командира відділення. Відповідальність командира відділення щодо навчання та виховання підлеглих.

Тема 4. *Права командира відділення щодо підлеглих із заохочення та дисциплінарного стягнення. Теоретичне заняття.*

Права командира відділення щодо заохочення солдат. Права командира відділення щодо стягнення із солдат. Порядок застосування стягнень.

Тема 5. *Добовий наряд роти. Обов'язки днювального, чергового роти. Практичне заняття.*

Добовий наряд і порядок його призначення. Розведення добового наряду. Обов'язки днювального. Методика навчання дій днювального. Обов'язки чергового роти.

Тема 6. *Обов'язки вартового. Практичне заняття.*

Обов'язки вартового. Правила та порядок застосування зброї на посту. Методика навчання дій вартового.

Розділ IV. Стройова підготовка

Тема 1. *Стройові прийоми та рух без зброї. Практичне заняття.*

Стрій та його елементи. Обов'язки командира і солдата перед шикуванням. Стройове положення. Виконання команд. Стройовий крок. Повороти на місці та під час руху. Військове вітання. Вихід зі строю. Підхід до начальника. Методика навчання та тренування з виконання стройових прийомів.

Тема 2. *Стройові прийоми та рух зі зброєю. Практичне заняття.*

Стройове положення з автоматом. Виконання прийомів «На ремінь», «На груди», «Зброю за спину». Рух зі зброєю. Методика навчання та тренування прийомів зі зброєю.

Тема 3. Строї відділення. Керівництво строєм. Практичне заняття.

Шикування відділення в розгорнутий та похідний стрій. Перешиккування відділення з розгорнутого строю в похідний і навпаки. Розмикання та змикання відділення. Сигнали керування строєм.

Розділ V. Прикладна фізична підготовка

Тема 1. Легка атлетика. Практичне заняття.

Удосконалення техніки бігу на короткі та довгі дистанції. Метання гранат. Естафетний біг. Методика тренування. Заходи безпеки на заняттях із ПФП.

Тема 2. Гімнастика. Практичне заняття.

I і II комплекс вільних вправ на 16 рахунків. Вправи на перекладині та на брусах. Лазіння по канату та жердині. Методика тренування. Заходи безпеки.

Тема 3. Смуга перешкод. Практичне заняття.

Ознайомлення зі смугою перешкод. Заходи безпеки. Тренування з подолання елементів смуги перешкод.

Тема 4. Рукопашний бій. Практичне заняття.

Елементи страхування. Підготовка до бою. Удари ножом і рукою. Захист від ударів. Обеззброювання ворога.

Тема 5. Змагання з військово-прикладних видів спорту. Практичне заняття.

Особисто-командні змагання з військово-прикладних видів спорту: підтягування, біг 100 м, метання гранати Ф1, підймання гирі 16 кг, перетягування канату, комбінована воєнізована естафета.

Розділ VI. Вогнева підготовка

Тема 1. Матеріальна частина автомата Калашникова. Практичне заняття.

Неповне розбирання та складання автомата. Догляд за автоматом, чистка та змазка. Спорядження магазину. Методика тренування.

Тема 2. Матеріальна частина ручних осколкових гранат. Прийоми та правила метання. Практичне заняття.

Призначення, бойові властивості та устрій РОГ «ручні осколочні гранати». Техніка безпеки під час метання. Підготовка гранат до бою. Метання гранат. Методика тренування метання гранат на дальність у ціль.

Тема 3. Засоби визначення відстані до цілі. Практичне заняття.
Засоби визначення відстані до цілі. Визначення відстані до цілі за допомогою кутових величин. Рішення вогневих завдань.

Тема 4. Виконання вправ № 1-3 із пневматичної гвинтівки. Практичне заняття.

Техніка безпеки під час стрільби. Умови вправ № 1-3 стрільби із пневматичної гвинтівки. Методика навчання стрільби з ПГ.

Тема 5. Стрілкові змагання. Практичне заняття.

Особисто-командні змагання зі стрільби. Умови змагань:

- дальність – 7 м;
- мішень «П»;
- час вільний;
- кількість пострілів – 13 (3 пробних, 10 залікових)

Розділ VII. Тактична підготовка

Тема 1. Протитанкові та протипіхотні міни. Порядок їх установки. Теоретичне заняття.

Призначення та застосування протипіхотних мін. Призначення та застосування протитанкових мін. Порядок установлення й маскування мін. Методика тренування з установки мін.

Тема 2. Боротьба з танками та броньованими машинами. Теоретичне заняття.

Бойові характеристики танків і броньованих машин, їх уразливі місця. Сучасні засоби боротьби з танками та броньованими машинами.

Тема 3. Дії відділення в період наступу. Практичне заняття.

Бойовий порядок відділення. Пересування на полі бою. Подолання зараженої місцевості та мінування ділянки. Дії при нанесенні ядерного удару та при раптовій появі противника. Атака переднього краю противника.

Тема 4. Дії відділення в обороні. Теоретичне заняття.

Бойовий порядок відділення. Обладнання та маскування позиції. Спостереження за противником. Дії при нанесенні ядерного удару, нальоті авіації та гелікоптерів. Знищення танків, броньованих машин, піхоти.

Тема 5. Дозорне відділення. Практичне заняття.

Дії солдат у складі дозорного відділення. Рух дозорних, порядок огляду місцевості. Доповідь про результати спостереження. Дії при зустрічі з розвідкою противника. Захоплення полонених і документів.

Розділ VIII. Військова топографія

Тема 1. Рух за азимутом. Практичне заняття.

Визначення напрямку на орієнтир. Порядок руху за азимутом. Практичне виконання руху за азимутом. Тактичні позначки на військовій мапі.

Розділ IX. Основи цивільного захисту

Тема 1. Індивідуальні засоби захисту. Практичне заняття.

Способи та засоби захисту органів дихання. Способи та засоби захисту шкіри. Нормативи цивільної оборони з надягання індивідуальних засобів захисту. Методика тренування.

Тема 2. Прилади радіаційної та хімічної розвідки. Дозиметричний контроль. Теоретичне заняття.

Призначення, технічні характеристики та будова приладів, їх підготовка до роботи й робота на них. Методика навчання та тренування.

Тема 3. Змагання з виконання нормативів цивільного захисту. Практичне заняття.

Особисто-командні змагання з одягання протигаза, дії з пошкодженим протигазом, одягання протигаза на потерпілого, одягання ОЗК у вигляді плащ-накидки. Підготовка та робота з приладами ВПХР та ДП5А (Б,В)

Додатки

Додаток 1

Повна назва навчального закладу

НАКАЗ

« ____ » _____ 20 ____ р.

№ _____

**Про заходи безпеки при проведенні
стрільб з учнями навчального закладу
у 20__/20__ навчальному році**

З метою виконання вимог Положення про допризовну підготовку, курсу стрільб, Програми для загальноосвітніх навчальних закладів Захист Вітчизни (Рекомендовано МОН України, лист № 1/11-6881 від 14.08.2009), забезпечення безпеки при навчанні юнаків уміння стріляти з пневматичної гвинтівки (зі стрілецької зброї)

НАКАЗУЮ:

1. Виконання вправ зі стрільби з пневматичної зброї, передбачених програмами предмета «Захист Вітчизни» та стрілецьких гуртків, проводити в тирі, спеціально обладнаному місці з використанням виносного обладнання.

2. Відповідальність за організацію проведення стрільб покласти на викладача предмета «Захист Вітчизни» _____.

3. Викладачеві предмета «Захист Вітчизни»:

3.1. Привести обладнання в безпечний стан для проведення стрільб. Заняття організовувати на підготовлених навчальних місцях. Мати аптечку з необхідними медикаментами.

3.2. Вивчити з учнями матеріальну частину зброї, правила поведінки та заходи безпеки під час поводження зі зброєю; розробити інструкцію про дотримання заходів безпеки під час стрільби.

3.3. Перед кожною стрільбою призначати чергового, старших змін і роздатчика набоїв із числа підготовлених учнів; перевіряти знання учнями інструкції про дотримання заходів безпеки під час стрільби.

3.4. До стрільби допускати учнів, які склали заліки з правил безпеки, знають матеріальну частину зброї, можуть нею користуватися, виконувати команди та прийоми підготовки до стрільби, оглядати зброю, мішені, усувати несправності, які виникли під час стрільби.

3.5. Під час стрільби стежити за виконанням вимог безпеки всіма учасниками стрільби, зупиняти стрільбу в разі їх порушення.

3.6. Стрільбу дозволяти тільки зі справної, приведеної до нормального бою зброї, яка знаходиться на обліку в навчальному закладі. Заряджати зброю та стріляти дозволяти тільки за командою викладача на вогневому рубежі.

3.7. Не дозволяти:

- прицілюватися та спрямовувати зброю в різні боки, а також на людей, хоч би в якому стані перебувала зброя;
- прицілюватися в мішені з незарядженої зброї, якщо в розташуванні їх перебувають люди.

3.8. Перед проведенням кожної стрільби з учнями гуртків доводити до кожного стріляючого вимоги інструкції про дотримання заходів безпеки під час стрільби під особистий підпис у відповідному журналі.

3.9. Зброю зберігати в кімнаті для зберігання зброї.

4. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Директор

(ініціали, прізвище)

З наказом ознайомлений:

(ініціали, прізвище)

Додаток 2

Повна назва навчального закладу

НАКАЗ

«___» _____ 20 ____ р.

№ _____

Про забезпечення стрільб із пневматичної гвинтівки з учнями

Відповідно до програми предмета «Захист Вітчизни» та наказу від ____
№__ «Про організацію викладання предмета «Захист Вітчизни» та плану
роботи гуртків

НАКАЗУЮ:

1. Відповідно до роботи гуртків спланувати та провести стрільбу з
пневматичної гвинтівки №____, «____»____20__р. в тирі школи.

Згідно з графіком роботи гуртків

2. Керівником стрільб призначаю викладача предмета «Захист Вітчизни»
_____, який повинен забезпечити точне виконання та дотримання
вимог заходів безпеки під час проведення стрільб.

Протягом року

3. Викладачу предмета «Захист Вітчизни» _____ та керівникам
гуртків стрільбу провести з учнями-юнаками ____та ____ класів, а також із
учнями, які входять до складу гуртків військово-патріотичного виховання:

3.1. З учнями-юнаками 10-х та 11-х класів згідно з розкладом занять
курсу предмета «Захист Вітчизни».

З __09.20__

3.2. З учнями, які входять до складу гуртків військово-патріотичного
виховання.

З __09.20__

4. Перед проведенням стрільб проводити інструктаж із правил безпеки
при проведенні стрільб під розпис.

Протягом року

5. Проведення стрільби організувати з пневматичних гвинтівок школи
№_____, №_____.

Протягом року

6. Медичне забезпечення під час проведення стрільб покласти на медичного працівника школи та керівника стрільб. У тирі постійно мати медичну аптечку для надання першої медичної допомоги.

Протягом року

7. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор

(ініціали, прізвище)

З наказом ознайомлені:

(ініціали, прізвище)

Додаток 3

**Роздаткова відомість до проведення стрільб
із пневматичної гвинтівки (ПГ)**

№ з/п	ПІБ (учнів)	Кількість отриманих кульок	Підпис (учнів)
Загальна кількість використаних кульок			

Керівник гуртка

(ініціали, прізвище)

Помічник керівника гуртка

(ініціали, прізвище)

Додаток 4

Акт
списання кульок після проведення стрільб

Комісія у складі керівника гуртка (ПБ), помічника гуртка (ПБ), класних керівників 8-а (ПБ) та 11-б (ПБ) склали цей акт на предмет списання кульок.

Відповідно до наказу директора ЗОШ І-ІІІ ст. №_____ від_____ «Про забезпечення стрільб із пневматичної гвинтівки з учнями навчального закладу» «___»_____20__р. проведені стрільби із пневматичних гвинтівок №_____.у тирі школи.

Під час проведення стрільб було використано _____ кульок.

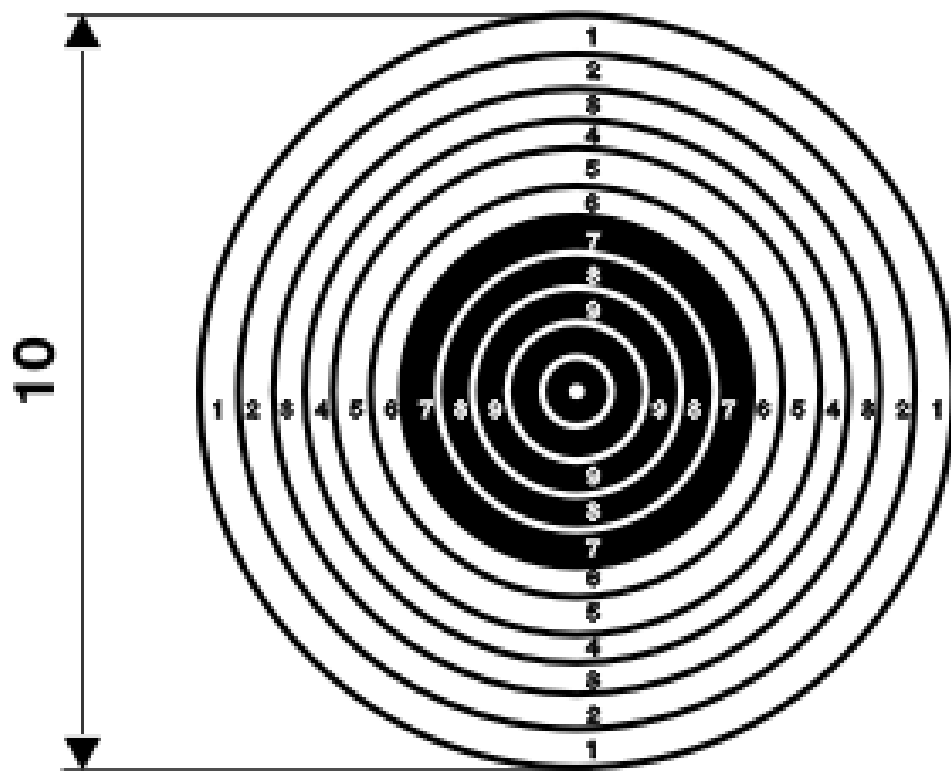
Керівник гуртка _____ (ініціали, прізвище)

Класні керівники _____ (ініціали, прізвище)

Помічник гуртка _____ (ініціали, прізвище)

Додаток 5
до методичних рекомендацій щодо
проведення гурткової роботи
(стрільби із ПГ)

Мішень
з позначкою «П» (пневматична) для конкурсу «Вогнева підготовка»

*Додаток 5
до методичних рекомендацій щодо
проведення гурткової роботи
(стрільби із ПГ)*

Мішень для воєнізованої естафети

Додаток 6

**Затверджено
Директор ЗОШ І-ІІІ ст. №
«__» _____ 20__р.**

Заходи безпеки на заняттях

Безпека учнів під час занять забезпечується постійним, суворим і неухильним дотриманням вимог статутів, настанов курсу стрільб, а також визначених заходів безпеки.

У кабінеті предмета «Захист Вітчизни»:

1. До роботи з проекційною та кіноапаратурою допускаються лише викладач, який має відповідний дозвіл.

2. Перед заняттями зі зброєю викладач має перевірити її справність, переконатися у відсутності гострих задирок, заклинь та інших причин травматизму учнів. Обов'язково перевірити зброю на зарядженість.

3. Забороняється проводити заняття з електрообладнанням без вентиляції, установлення захисних загороджень і протипожежного обладнання, якщо учні не склали залік із правил електробезпеки.

У тирі:

1. Стрільба допускається лише зі справної, приведеної до нормального бою зброї.

2. Стріляти можна тільки за командою викладача.

3. Оглядати зброю до й після стрільби, до й після занять.

4. Суворо дотримуватися курсу стрільб, інструкції про організацію та проведенню стрільб при виконанні навчальних вправ.

5. Забороняється:

- спрямовувати зброю в сторону від мішеней, наводити її на людей чи тварин;
- брати зброю чи підходити до неї без команди;
- заряджати зброю без команди.

На місцевості:

1. Метання навчальних гранат дозволяється з відстані не ближче 70–100 метрів від місця розташування учнів.

2. Категорично забороняється:

- о брати в руки зброю без дозволу керівника стрільб та відкривати вогонь;

Контроль за дотриманням правил безпеки покладено на викладача.

Заходи безпеки під час проведення стрільб

1. Безпека забезпечується чіткою організацією, точним дотриманням курсу стрільб, установлених правил і заходів безпеки, високою дисципліною всіх учнів.

2. На кожному об'єкті, де проводиться стрільба, з урахуванням його особливостей і місцевих умов розробляється інструкція про заходи

безпеки, яку повинен знати особовий склад, що проводить стрільбу. Особовий склад, не ознайомлений із заходами безпеки, до стрільб і обслуговування стрільб не допускається.

3. Кожний учень повинен точно дотримуватися заходів безпеки під час проведення стрільб. Викладач предмета «Захист Вітчизни» несе повну відповідальність за точне дотримання учнями заходів безпеки.
4. Перед стрільбою мішеневе поле слід ретельно оглянути та вилучити з його території людей.
5. Переміщення на об'єкті стрільби дозволяється тільки по тих дорогах, які вказані керівником стрільби.
6. Забороняється:
 - спрямовувати зброю в бік, протилежний від мішеней, у тил, наводити її на людей; брати зброю та підходити до неї без команди.

Стрільба негайно припиняється під час порушення заходів безпеки за командою «Стій!», «Припинити стрільбу!» та під час підйому білого прапорця на командному пункті.

1. При метанні гранат уставляти запал у гранату дозволяється тільки перед її метанням за командою керівника. Переносити бойові ручні гранати не в гранатних сумках забороняється.

1. Стрільба допускається тільки зі справної, приведеної до нормального бою зброї. Заряджати зброю та починати стрільбу дозволяється тільки за командою керівника стрільби.

Викладач предмета «Захист Вітчизни» (ініціали, прізвище)

Література

1. Бех І.Д. Від волі до особистості / І.Д. Бех. – К: Віпол, 1995. – С.47.
2. Бех І.Д. Концепція виховання особистості / І.Д. Бех // Рідна школа. – 1991. – № 5. – С.40-47.
3. Загальновійськові статuti Збройних Сил України. – К.: Варта, 1998.
4. Законодавчі акти України з військових питань. – Одеса, 1992.
5. Зубалій М.Д. Розвиток поняття «військово-патріотичне виховання» у педагогічній літературі / М.Д. Зубалій // Проблеми освіти: науковий збірник. – Випуск 72. – К., 2012. – С.25-29.
6. Івашковський В.В. Військово-патріотичне виховання у виховному процесі позашкільних закладів. Шляхи підвищення ефективності

- військово-патріотичного виховання молоді: методичні матеріали семінару-наради/В.В. Івашковський. – К: ЦТДЮК, 1994. – С.24-27.
7. Івашковський В.В. Стратегія, методика та концептуальні засади удосконалення і розвитку військово-патріотичного виховання школярів: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару з проблем допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання / В.В. Івашковський. – К.: НМЦСО, 2001. – С.5-26.
 8. Книга вчителя предмета «Захист Вітчизни»: довідково-методичне видання/упоряд. С.М. Дятленко та ін. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 624 с.
 9. Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин Сухопутних військ – К.: МОУ, 2004. – 263 с.
 10. Методика фізичного виховання учнів 1-11 класів: навчальний посібник / М.Д. Зубалій, Л.В. Волков, М.В. Тимчик та ін. [за редакцією М.Д. Зубалія]. – К, 2012. – 209 с.
 11. Положення про допризовну підготовку юнаків: постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2001 р. № 1770.
 12. Програма предмета «Захист України». – (наказ МОНУ № 1377 від 04.11.2020).
 13. Скакун Н.С. Вогнева підготовка в школі / Н.С. Скакун, Б.М. Андрюхов. – К., 1978.
 14. Томчук М.І. Психологічні основи підготовки учнів до військової служби. – К.: Освіта, 1993.

Я – майбутній захисник України

***Методичні рекомендації до організації роботи гуртків
військово-патріотичного напрямку та вивчення основ військової справи з
учнями загальноосвітніх та
професійно-технічних навчальних закладів***

Редактор: Писаренко Т.І.

Технічне та художнє оформлення: Семисошенко С.В.

Харківська академія неперервної освіти
61057, м. Харків, вул. Пушкінська, 24,
тел./факс (057) 731-21-31,
E-mail: kvnz.hano@gmail.com
Web-сайт: www.edu-post-diploma.kharkov.ua